

Ha majd ezen munkálatokat bevisszük s illetve utódaink beviszik az erdőbe, a gyakorlat úgy is majd segíteni fog magán. Törekedjünk azonban mi is tudásunkhoz képest a lehető legjobbra. Ez azonban csak úgy lesz elérhető, ha mennél többen szólnak hozzá s ha угyszólván az összes szakközönség részt vesz a műszavak megválasztásában.

Losonecz, 1902. január hóban.

Illés Nándor.

Üzemterv és állami erdőfelügyelet.

Válasz E.-nek.

A Magyar Erdész I. évfolyamának 21. és 22. számában közli E. válaszát az Erd. Lapok m. é. XI. füzetében fenti czímen megjelent cikkemre, a melyben korábbi fejtegetéseit bírálóan bonczolgattam. A védekező közleménynek vannak egyes kitételei, a melyek újból kezembe nyomják a tollat; ezuttal azonban rövid lehetek. Följogosít erre, minden egyébtől eltekintve, az a körülmény, hogy E. tanításaival mindeddig egyedül áll, egyetlenegy pártolója sem akadt szakirodalmunk terén, míg ellenben az általam képviselt álláspontot úgy a Magyar Erdész hasábjain, mint az Erd. Lapokban az erdészeti szolgálat igen különféle ágaiban működő szaktársak támogatták, magánerdőtisztek és állami alkalmazottak egyaránt. Fogadják ezek a kartársak e helyen őszinte köszönetemet, hogy az E. szélsőségei ellen irányuló küzdelemben nyíltan mellém állani szívesek voltak.

Félreértések kikerülése végett megjegyzem, hogy nem kerülte ki figyelmemet az, hogy a főlshólalók egynémelyike magát azt a tényt, hogy E. fejtegetései napvilágot láttak és ez által széleskörű eszmecserére adtak alkalmat, örömmel üdvözölte, de már fejtegetéseinek tartalmával — eddig legalább — senki sem azonosította magát. És ugyancsak félreértések kikerülése végett szükségesnek tartom itt hangsúlyoznom, hogy az eszmecserének, a szenvedélymentes, higgadt gondolatok gyümölcsöt termő kicsérélésének magam is őszinte híve vagyok nemcsak állásomnál, hanem egyéniségemnél fogva is. Ezt nem fogja tagadhatni az, aki az Erd. Lapok szerkesztésének átvételekor a munkatársakhoz és olvasókhöz intézett bekö-

szöntő soraimat elolvasta és eddigi irodalmi működésemet figyelemmel kísérte, melyben szerény terjedelme mellett is már több oly hurtpenditettem meg, mely viszhangra talált, vagy mások hozzászólására legalább is alkalmat nyújtott, ha ezzel várakozásom ellenére nem is mindig éltek szaktársaim. Az eszmecsere megindításához azonban szerény nézetem szerint nincs szükség sem szertelenségekre (vagy igazán annyira közönyös volna szakközönségünk, hogy csak ilyenek rázhatják fel?), sem absolut helytelenségekre, de oly erős, sőt inparlamentaris kifejezésekre sem, a melyekkel E. élt s a melyek, ha azok elnézése folytán, kikre a szakirodalom vezetésének felelősségteljes feladata nehezedik, meghonosodnának, szakirodalmunknak nem emelkedéséhez, hanem ellenkezőleg igen sajnálatos sülyedéséhez vezetnének. Jellemző tünet erre vonatkozólag, hogy a M. E. szerkesztősége is szükségesnek tartotta, miszerint a M. E. 24. számában egyes munkatársait dicséretre méltó őszinte komolysággal ily tekintetben több mérsékletre kéri fel.

Erős kifejezéseiért egyébiránt E. vezekel újabb közleményében s ezért nem is térek reájuk bővebben vissza.

Az Erd. Lapok m. é. XI. füzetében ugyanily czimen megjelent fejtegetéseim nem győzték meg E. urat. Bizonyítékot kér, mert ilyet nem talált.

Bocsásson meg E., de azt, hogy őt megtérítsem, nem is reméltem, s ez nyilván nem sikerült azoknak a tisztelt kartársaknak sem, a kik mellett foglaltak állást. Nem is kísértem meg a további térítgetést, teljesen kárba vesző munka volna az ő velem szemben, kartársaim zöménél pedig — nincs szükség reá. Több helyen is szememre veti bizonyítékaim vékonyságát, félremagyarázással, előítélettel, sőt szavainak rosszakaratu ferditésével vádol. Minderre vonatkozólag nyugodtan reábizom magamat a vita körén kívül álló, közvetlenül nem érdekelt tisztelt szaktársaim elfogulatlan ítéletére s jelen soraimban csakis E. néhány *újabb*, személyemet is érintő tévedésének helyreigazítására és egyes kiválóan szembeötlő állításainak visszautasítására szoritkozom, nehogy a kölcsönös megértés kilátásával ugyssem kecsegtető vitát kelleténél hosszabbra nyujtsam.

Igy nem fogadhatom el azt a tetszetős érvelését, hogy az ő tanítása azért talált ellenkezésre, mert szokatlan, mert nem értünk

meg eléggé arra, hogy méltányoljuk vagy felfogjuk őket. Ime, a Megváltót is megfeszítették tanításaiért, ma pedig ezeket vallja a félvilág! Engedje meg E., miszerint konstataljam, hogy még érzek magamban annyi idealizmust, szakom iránt annyi szeretetet, hogy lelkesedni tudnék, ha valaki merész, de időszerű, megvalósítható és üdvös nagy reformokkal állana elő, s hogy azt hiszem, miszerint erdészeti társadalmunk általában megérett annyira, hogy szintén örömmel üdvözölné az új tant, ha épen jónak találná. Vagyis E. nyelvén szólva, felette állunk a cigándi atyafiaknak, a kik az első korcsolyást majd holtra verték stb. Eddigi törvényeink és kormányrendeleteink megalkotásában nekem épen oly kevéssé van részem, mint a mellém szegődött kartársaknak, sőt többen közülünk azokat egy-más tekintetben bírálatunk tárgyaivá is tettük már, mi készítené tehát arra az „indokolatlan konservativismusra“, a melyet E. szememre vet, hacsak nem az a megfontolásból eredő meggyőződés, hogy nem oly rosszak azok, mint a milyeneknek E. látja.

Egyebekben itt hivatkozom az E. L. m. é. XI. füzetében megjelent cikkemre, a melyből — úgy hiszem — nem lehet előítéletre vagy elfogultságra következtetni. Hiszen egyes nézeteit E.-nek elfogadtam, magamévá tettem. S hogy az ott mondottakat ily tekintetben kiegészítsem, készséggel elismerem, hogy E. első cikkének az a része, a melylyel akkor térszüke miatt bővebben nem foglalkoztam, szintén nem teljesen meddő, mert ha egyéb nem, de az mindenesetre érdeméül róható fel, hogy az erdők hitelképességének fontos kérdését, a melyet én az E. L. 1900. évi kötetének 1202. oldalán már megpenditettem, a nélkül, hogy valaki reflektált volna reá, ismét felszínre hozta.

Arra vonatkozólag, hogy eredeti közleményében miért idézte az erdőtörvény 17 §-át hiányosan, egy betűvel sem ad E. magyarázatot. Pedig ez volt fejtegetései nagyrészének bázisa, erre a hiányra építette okoskodásainak lényeges részét, s neki, ha a törvényt támadja, csak ismernie kell azt, a mit támad, de ismernie kell valószínűleg hivatásánál fogva is! Rejtély marad tehát, hogy miért is alapította tanítását a törvény csonka idézetére.

E. azt állítja, hogy az erdőtörvényt nem megnyirbálni, hanem *kiterjeszteni* kívánta. Hogy megnyirbálása e az erdőtörvénynek az, a mit akart, vagy nem, arra nézve tessék E.-nek eredeti, *első*

közleményét elolvasni s aztán itélni. Szerintem igenis teljes lerontása az a mostan fennálló törvényeknek s csak ezeknek így nyert foszlányait óhajtja E. kiterjeszteni. Hogy aztán ez a kiterjesztés és a keretében tervezett szabad gazdálkodás mire vezetne, azt megmondta már Fogassy Gyula igen találó módon, de megmondhatom én is más szavakkal: még általánosabb tőkepredálásra, mint a minőt E. a mostani rendszer rovására kiszámít. Mert a használat már most a kötött birtokokon is „szabad“ volna annak a bizonyos kihasználási hányadnak a keretén belül, a *haszonélvezők* egyéni érdeke, önzése veszélyesen érvényesülhetne ott is, a készletek legértékesebb része elpusztulhatna a kötött birtokon is, sőt több mint bizonyos, hogy sok helyen el is pusztulna s ezenfelül az 5000 holdnál kisebb erdőkben *általánosságban* veszendőbe menne a gazdálkodás helyességének az a garanciája, a mely az erdőtiszt által való szakszerű kezeltetésben rejlik. Ne ámitsuk magunkat azzal, hogy E.-nek mindenre ráérő, de *első* közleménye szerint egy-egy birtokon akár csak 10 évenként megforduló erdőfelügyelői mindezt ellensúlyozzák. Erre az erdőfelügyelői szervezetre vonatkozólag egyébiránt konstatálnom kell, hogy azt, a mit E. róla első közleményében mond, nem találom egészen egyezőnek azzal, a mit újabb cikkében fejteget és tiltakoznom kell itt az ellen, mintha az első közleményben körvonalozott szervezettel azért nem értenék egyet, mert a bürokratizmusnak, a fölösleges írka-firkának barátja volnék, a mivel E. meggyanusit. Erre vonatkozólag szintén hivatkozhatom eddigi irodalmi működéseimre, a mely ily vád alól felment.

Közbirtokossági erdeinknek felosztása és átváltozása apró magánerdőbirtokká, igen szomorú gazdasági következményekkel jár, de nem az erdőtörvényen, hanem régebben megalkotott törvényeken alapszik. Ezért tehát ne az erdőtörvényt támadjuk.

E. első közleményében nem találok a sorok között sem célzást arra, hogy ő ezt a feloszthatóságot teljesen megszüntetni, a közös használatot feltétlenül megállapítani óhajtana. Mivel pedig ezt nem teszi, az ő törvénye esetén is bomlanék a közös erdő apró foszlányokra, a melyeken aztán szabad használat és kihasználási hányad, erdőfelügyelő és altiszt, előreláthatólag szintén nem segítene. Ebben a tekintetben tehát az ő törvénye

nem javítana a mostani állapoton. Ha pedig E. erre nézve is azt állitaná, hogy bizony az ő törvénye erre is kiterjedt volna, ha nem is írta meg *első* közleményében, erre csak az lehet válaszuk, hogy a ki nagy reformáló eszméssel áll elő s azokat ily merev, a fennálló intézményekkel homlokegyenest összeütköző elvekre alapítja, ne sajnálja azoktól az alapos kifejtés és indokolás fáradságát.

A mi azt a kérdést illeti, vajjon a közös birtokok felosztatósága további korlátozást igényel-e s mily irányban, annak további fejtegetését nem tartom idetartozónak, de megjegyzem, hogy az erdőknek sok helyen folyó felosztásáról és következményeiről — ha egyebünnen nem, már csak azért is birtam tudomást, mert hiszen ez a kérdés az Erd. L.-ban is megfordult azóta, a mióta én szerkesztem. (E. L. 1901. II. f. 164., 167. és 172. o.)

A midőn tehát azt állítottam, hogy a magánerdőkben nem oly általános az erdőpusztítás, hogy az erdőtörvény 17. §-a alá nem tartozó erdők általános megrendszabályozására vonatkozó törvényt kellően meg lehetne indokolni, akkor én nem akartam tényeket letagadni, nem akartam a rablógazdaságot üző egyes erdőbirtokos-fakereskedők közgazdaságilag káros üzelmait leplezni vagy magamat azokkal azonosítani, a mit E. sorainak elolvasása után szintén hihetne rólam valaki, hanem egyfelől nem hunytam szemem azon másik tény előtt, hogy van még igen sok oly magán-erdőbirtokunk, a melynek gazdasága *közgazdasági szempontokból* kifogás alá nem esik, sőt van akárhány igen okszerűen kezelt ily erdőbirtok, melyeknek általános megrendszabályozása tehát a magánjogokba való erőszakos belenyulás volna, másfelől azonban éppen annak a nézetemnek adtam kifejezést, hogy azt sem hiszem, miszerint törvényhozásunk E. törvényét, még ha fel is tételezem róla, hogy hiányait nem ismerné fel, már csak az állami prepotenciának excessiv kiterjesztése miatt is, magáévá tenné. Nem való, hogy én ezzel annak a bizonyos falusi birónak az álláspontjára helyezkedem, aki a kötött és nem kötött erdőkkel való bánásmód közötti különbséget úgy magyarázza, hogy az urak nem hoznak magukra törvényt, csak a szegény emberre. De nem való az sem, hogy az erdőtörvényt ily szemrehányás érhetné, avagy a hitbizományi, a papi erdők, melyeknek üzemét korlátozza, nem uri birtokok?

S ha — E. szerint — a teljes jogegyenlőségre alapított felfogása megegyezik a Magyarországszerte uralkodó jogi felfogásnak, miért protestál népünk ugyancsak E. szavai szerint a községi stb. erdők állami kezelése ellen, a mely elvégre is szintén egy lépés ama jogegyenlőség felé, mert *gazdasági* mérlegelések alapján az erdőben kiosztott legelőilletőségekre is kiterjeszti az államnak befolyását. Protestál népünk, mert épen jogkorlátozásról van szó, a mely nem lesz sohasem népszerű, bármennyire indokolt is legyen. Ahol jogok adásáról van szó, szívesen fogadjuk, ha az általános, a jogkorlátozást, annál kevésbbé, mennél általánosabb.

A magánerdőkre, illetőleg helyesebben az erdőtörvény 17. §-a alá nem tartozó erdőkre vonatkozó multkor és fenn ismételtén nyilvánított véleményemet nagyrészt saját tapasztalatomra alapítottam. Szereztem pedig e tapasztalatomat vagy még állami szolgálatban létemkor tett több rendbeli hivatalos utamon, nemkülönben már jelen állásomban tett belföldi tanulmányutakon és magánutazásaimon. Nem tudom, hogy ki rejtőzik az E. betű mögött, nem tudom tehát azt sem, hogy mennyiben volt alkalma a hazai erdőgazdaságot nálamnál behatóbban megismerni.

A mennyiben azonban újabb közleményének befejezésében E. nekem, hogy eszméivel megbarátkozzam, *minden* erdőfelügyelőség és járási erdőgondnokság meglátogatását ajánlja, azt következtetem, hogy ő ezekben a szolgálati ágazatokban működik. Kétségbe vonom azonban, hogy ő is *minden* erdőfelügyelőséget és járási erdőgondnokságot végig járt volna, hanem talán *egy* járási erdőgondnokságnak és — mondjuk — *két* erdőfelügyelőségnek kedvezőtlen viszonyait általánosítja. Amott talán igen kiterjedt kopárok, emitt az erdők felosztásából folyó szomorú körülmények láttatták vele viszonyainkat sötétebb színben, mint a milyenben azokat akkor látjuk, ha általánosabb álláspontra helyezkedünk és nagyobb területet, az egész országot vesszük szemügyre.

Igen tévedne különben az, aki e szavaimból arra a következtetésre jutna, hogy állapotainkat oly rózsás színben látom és oly optimistikusan itélem meg, amint azt E. hiszi rólam. Én ez állapotokat csupán nem látom országszerte oly kétségbeejtőknek, hogy E. javaslatait elfogadhatóknak tartanám. Néhány hétre terjedő külföldi tanulmányutam, a melyet E. annyira szememre vet,

éppenséggel rossz érv annak bizonyítására, hogy miért is vagyok optimista. Mert azon a külföldi utamon, a melyért Dr. Darányi Ignác ő nagyméltóságának mindig őszinte hálával tartozom s a mely rendkívül értékes tapasztalatokkal gyarapította ismereteimet, igen tökéletes erdőgazdasági üzemeket volt alkalmam látni, a milyenek hazánkban — sajnos — még a nagyon nagy kivételek közé tartoznak. Ha tehát hazai viszonyainkat azokkal vetem egybe, azokat veszem mértékegységül, bizony szigorubb mértékkel mérem őket, mint E., a ki már egyedül azzal, hogy az 5000 holdnál kisebb birtokokon nélkülözhetőnek tartja a szakértő erdőtisztet, nyilvánvalóvá tette, hogy nem sokat követel az erdőgazdaságtól, melynek nem valami magas ideálja élhet lelkében.

És vajjon azok a kartársak, a kik velem együtt elvetik E. tanításait, szintén a külföldi viszonyokból indulnak ki és nem bírnak hazai praxissal, mint ahogy ezt E. rólam állítja?

Az a kérdés, vajjon a ministerium jó teszi e, ha a fiatal szakerőket a kellő helyi tapasztalatok megszerzése előtt vonja kebelébe és nem nyújt nekik alkalmat a hazai viszonyok megismerésére, nem tartozik reám. Mert a mennyiben engem tisztelt meg E. azzal, hogy ezen „tehetségesebb fiatal szakerők“ közé soroz, annyiban nincs oka szemrehányást tennie a ministeriumnak. Nemcsak munkaköröm volt olyan, hogy abban az ország igen különféle vidékének erdőgazdasági viszonyaiba nyerhettem betekintést, de amint már fentebb említettem, időnkint alkalmam volt hivatalos kiküldetések alkalmával a helyszínén is gyarapítani ismereteimet, aminek szükségességét egyébiránt mindig hangoztattam.

A magánerdőkre vonatkozó, állítólag optimistikus felfogásom révén tehát E. a ministeriumot támadja, czélozván ott töltött szolgálati időmre s ezzel személyes körülményeimre.

Hogyan tehette ezt? Tehette azért, mert én nyílt sisakkal harczoltam, s a nyílt országuton haladok. Ha ő is hasonlóan cselekszik és nem rejti magát egy betű mögé, nem lehetne kifogásom, hogy ily fegyverrel él, mert multját kutatva, talán hasonló fegyver birtokába jutok. Így azonban konstatálnom kell, hogy E. szolgálati multamból fegyvert kovácsolt ellenem, a nélkül, hogy nekem felajánlotta volna még csak *lehetőségét* is annak, hogy ugyanily fegyvert emeljek ellene, ha ugyan élni kívánnék vele. Ebben a tekintetben

tehát egyenlőtlen fegyverekkel álltunk szemközt, én a nyílt porondon, ő az ismeretlenség homályában.

Hogy én ezt egyébként nem veszem nagyon zokon, annak talán úgy adhatom tanubizonyosságát, ha E-t megvédem — önönmagával szemben. Azt mondja ő: „Az állami szervezet külső szervei az általános tapasztalatokat *elferdítve* szállítják a központba, mert a hivatalos forma és eljárás kizárja a szabad eszmeecserét és szabad véleménynyilvánítást.“ Ez meggyanúsítása az államerdészet valamennyi külső szervének s mivel — amint fenn említettem — én E-t is állami tisztviselőnek tartom, saját magát is meggyanúsítja. Bocsásson meg, de én nem hiszem el neki, hogy ő mint erdőfelügyelő vagy járási erdőgondnok valaha is elferdített, hamis jelentéseket irt volna a központnak. Nem hiszem természetesen az államerdészet más közegéről sem s így teljességgel nem értem, mit akar az az idézet tulajdonképpen kifejezni.

Vagy talán mégis magából indult ki E. és szavai úgy érthetők, hogy eddig egy jelentésében sem tárta fel őszintén a kormány előtt a fennálló törvényekre vonatkozó nézeteit és reformjavaslatait? Ez esetben mindenesetre abból a teljesen jogosult felfogásból indul ki, hogy illetékes helyen valószínűleg gondolkodóba esnének a felett, vajjon a törvény végrehajtását reá lehet-e bízni arra, aki így gondolkozik magáról a törvényről?

Nem tudom, van-e tényleg része E.-nek a törvény végrehajtásában, de annyi bizonyos, hogy csak a fennálló törvényekkel szemben nála tapasztalható elfogultság mellett érthető az, hogy szerinte a mostani törvények jogalapján álló erdész zavarba jő, ha a józaneszű parasztbíró azt kérdi tőle, hogy miért kezeli az állam csak a község erdejét, miért nem a Rosenfeld-ét is, aki minden öt évben nyuzatja erdejét, folyton legeltet és nem fizet erdőtisztet.

Ha erre nem tudja megadni azt az egyszerű választ, hogy azért: mert így csak a Rosenfeld birtoka megy tönkre s legfeljebb a Rosenfeld ivadékai tűnnek el a határból, míg ha a község erdeje is hasonló bánásmódban részesül, ma-holnap az egész község utra kelhet, ha mondom, az az erdész nem tudja megadni ezt a választ, hanem talán vállat vonva egyszerűen azt mondja: mert a törvény szerint így *muszáj*, akkor tényleg el kell szomor-

kodnunk, hogy ily kezekbe van letéve a törvény végrehajtása és megértjük, hogy néha miért oly népszerűtlen az erdőgazdaság.

Még az erdőtiszték alkalmazására vonatkozólag kell néhány megjegyzést tennem. E. azt mondja, hogy feltételes alakban állította fel tételét: ki *lehetne* mondani, hogy minden 5000 holdnál nagyobb erdőbirtokban erdőtiszt . . . stb. alkalmazandó. Jó, elfogadom ezt a védekezést, mert arra a szóra helyezi a hangsúlyt, amely ily nyomatékkal olvasva, az állítás merevségéből valamit elvesz, ha érdemben nem is változtat rajta. Megnyugvásomra szolgál, hogy mások sem jöttek reá arra, hogy mi hangsúlyozandó ebben az állításban s hogy a kisebb birtokokon E. erdőfelügyelőinek oly messzemenő beavatkozásuk lesz, a mely ezt a szervezetet nemcsak nagyobb időközökben visszatérő, hanem folytonos bő munkával látja el, de egyszersmind túl megy a pusztai állami felügyelet határán, melyet pedig E. eredeti közleményében mint át nem léphető korlátot állított oda. Mert E. megnyugtat azzal, hogy „a törvény, ha éppen olyan nagy az aggodalom, azt is kimondhatja, hogy azon erdőbirtokosok, akik szakképzett erdőtisztet nem tartanak (s ide úgy a kötött, mint a nem kötött birtok tartozik), kötelesek az erdőfelügyelőségnek az évi vágás kijelölésére vonatkozó intézkedéseit bevárni vagy kikérni, illetve a vágás megkezdését bejelenteni, ha erdejükben gyéritést, áterdölést vagy másnemű erdőhasználatot akarnak eszközölni, ezt is az erdőfelügyelőnek előzetesen bejelenteni, akinek aztán módjában álland (?), ha a használat az erdőgazdaság elveivel ellenkezne, azt betiltani, vagy pedig annak mérvét megszabni s azt kijelölni“.

E. átlagadatokkal is igyekszik bebizonyítani, hogy a személyzetre vonatkozó követelményei nem rejtenek oly veszélyt erdőgazdaságunkra, mint amilyentől én tartok. Én átlagadatait ugyan nem tartom megbízhatóknak, de mivel pozitív statisztikai adataink az erdőbirtoknak nagyság szerint való eloszlására nézve eddig, sajnos, nincsenek, czáfolatukba sem mehetek bele.

Az 1000 holdnál kisebb birtokok közül most már csak az 50—100 holdasokról állítja E., hogy bennük az üzem igen egyszerű, de azért azt a nézetét, hogy a 101—1000 holdasokról a törvényben aggály nélkül ki lehetne mondani azt, hogy szakszerű kezelést egyáltalán nem igényelnek, nem módosítja. Minek is,

hiszen az erdőfelügyelő ezt is elvégzi s a birtokosok évről-évre bejelentik, hogy hány osztagban akarnak vágni, hányban áterdőlni, hányban erdősiteni stb.

Talán tulságosan visszaéltem tisztelt kartársaim türelmével, talán ennyit sem kellett volna mondanom. Mentsen ki az, hogy E. fejtegetései a czáfolatnak annyi támpontot nyújtanak, hogy nehéz volt sokszor újabb és újabb kérdésekre ki nem terjeszkednem.

Végül pedig engedjék meg kifejeznem azt az óhajt, hogy vajha E.-nek törvényeink ellen intézett támadása adná meg az impulzust arra, hogy akadémiánk képessé tétessék arra, hogy hallgatóival, akik mindig távolabb és távolabb állanak törvényeink alkotásának idejétől, ezen törvényeket és nemes intenczióikat alaposan megismertesse s így azok számára elfogulatlan, értelmes végrehajtókat neveljen. S vajha ezentul néha szólalnának meg szaklapjainkban a törvények és kormányrendeletek magyarázatára nálamnál illetékesebbek is, hogy az eltévelyedetteket visszaté-ritsék — mert ime vannak ilyenek is közöttünk! Nem fogja ez kizárni, sőt elő fogja idézni azt a gyümölcsöző eszmecserét, amelyről fennebb megemlékeztem.

Ha ez bekövetkezik, akkor én is csatlakozom azokhoz, akik azt állítják, hogy „mégis jó volt, hogy E. cikke napvilágot látott“.

Bund Károly.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Felhívás a folyó év tavaszán tartandó erdészeti államvizsgák tárgyában.

A folyó év tavaszán erdészeti államvizsgát tenni szándékozók figyelmeztetnek, hogy a vizsgaletétel engedélyezéseért, a fennálló szabályzat értelmében beadandó folyamodványaikat a szabályszerűleg szükséges okmányokkal és szakbeli leirással felszerelve legkésőbb folyó évi február hó végéig az erdészeti államvizsgáló bizottság elnökéhez (Budapest, földmivelésügyi ministerium erdészeti főosztály. V. Zoltán-u. 16.) bérmentve küldjék be.

Budapesten, 1902. február hó 3-án.

Sóltz Gyula,

elnök.